

DU LỊCH SẦM SƠN: THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP

ĐỖ THỊ NGÀ *

Thị xã Sầm Sơn nằm ở phía Đông tỉnh Thanh Hoá, cách thành phố Thanh Hoá khoảng 16 km. Vùng đất này được biết như một khu nghỉ dưỡng lý tưởng với những bãi cát trắng mịn dài hơn 10km; tham quan du lịch làng nghề; với những lễ hội truyền thống lâu đời và nhiều loại hình vui chơi, giải trí hấp dẫn khác... Đây còn là nơi cung cấp nhiều nguồn hải sản quý như tôm, cá mực, cua... Sầm Sơn là một điểm đến hấp dẫn thu hút khách du lịch trong và ngoài nước, ngành du lịch nơi đây đã có những đóng góp to lớn cho kinh tế của Thị xã Sầm Sơn nói riêng và tỉnh Thanh Hóa nói chung.

Kết quả phát triển du lịch tại Sầm Sơn trong thời gian qua

Lượng khách du lịch

Với tài nguyên du lịch phong phú, du lịch đã và đang trở thành một ngành kinh tế quan trọng của thị xã Sầm Sơn. Thời gian vừa qua, du lịch Sầm Sơn đã có bước phát triển mạnh mẽ, tốc độ tăng trưởng đạt khá cao. Khách du lịch đến Sầm Sơn đạt mức tăng trưởng khá, đặc biệt lượng khách nội địa có mức tăng trưởng bình quân cao, mang lại nguồn thu đáng kể cho địa phương. Giai đoạn 2010 - 2015 lượng du khách tăng trung bình đạt 16,04%/năm. Thời gian thường ngoạn và ngày khách lưu trú đạt 2,75 ngày/khách quốc tế và 1,98 ngày/khách nội địa.

Doanh thu từ du lịch

Với sự khởi sắc về số lượng khách, tổng doanh thu ngành du lịch năm 2015 của Sầm Sơn ước đạt 2.512 tỷ đồng, tăng 3 lần so với năm 2010, tốc độ tăng trưởng bình quân ước đạt 24,76%. Tỷ lệ tăng trưởng này khá cao và đều đặn trong bối cảnh du lịch Sầm Sơn đang phải cạnh tranh với nhiều điểm du lịch trong cả nước. Đặc biệt, trong hai năm 2014 và 2015, tỷ lệ này có sự tăng trưởng mạnh, nguyên nhân chủ yếu là do chính quyền địa phương

đã mạnh tay và quyết liệt xử lý hiệu quả nạn "chặt chém", chèo kéo du khách tại đây, trả lại hình ảnh một khu du lịch văn minh, lịch sự cho Sầm Sơn. Bên cạnh đó, năm 2015 việc chính thức khai trương khu quần thể du lịch nghỉ dưỡng sinh thái FLC đã thay đổi phần lớn diện mạo của du lịch Thanh Hóa nói chung và Sầm Sơn nói riêng. Với khách sạn 5 sao và những dịch vụ cao cấp, một sân Golf chuẩn quốc tế cùng với các hạng mục vui chơi giải trí khác, khu nghỉ dưỡng của FLC thu hút đông đảo khách du lịch nội địa về Sầm Sơn, đáp ứng được mọi yêu cầu của khách hàng cao cấp.

Dịch vụ lưu trú

Dịch vụ lưu trú cũng ngày càng được hoàn thiện, phục vụ tốt hơn cho nhu cầu của du khách. Tính đến hết năm 2015, Sầm Sơn có 397 cơ sở với 10.950 phòng (khoảng 25.338 giường khách).

Trong giai đoạn 2011 - 2015, số lượng cơ sở lưu trú, số phòng và số phòng đạt chuẩn quốc tế đều có sự tăng trưởng, đặc biệt số phòng đạt chuẩn quốc tế tăng trưởng mạnh với tốc độ tăng lên tới 110,4%. Số cơ sở lưu trú bằng 58% số cơ sở lưu trú toàn tỉnh Thanh Hóa, số phòng khách của Sầm Sơn chiếm tới 69% số phòng khách cả tỉnh Thanh Hóa. Qua đó có thể thấy, Sầm Sơn chính là trung tâm du lịch lớn nhất của Thanh Hóa với số lượng cơ sở lưu trú được đầu tư xây dựng nhiều và chất lượng nhất.

Một số hạn chế đối với phát triển du lịch tại Sầm Sơn

Hạn chế về loại hình du lịch, công tác tổ chức và quảng bá du lịch

Số liệu về du lịch ở Sầm Sơn cho thấy lượng khách quốc tế còn thấp, ngày khách đến Sầm Sơn khá ngắn, việc khai thác và phát triển du lịch ở Sầm Sơn còn ở mức khởi phát, chưa thành hệ thống. Sản phẩm du lịch ở đây đơn điệu, không có những sản phẩm mới lạ và chất lượng không được

* Học viện Chính trị Khu vực I.

cao, khả năng cạnh tranh thấp, dịch vụ du lịch còn nhỏ lẻ, manh mún.

Thị xã cũng chưa xây dựng được thương hiệu của các sản phẩm, dịch vụ mang đặc trưng của Sầm Sơn. Công tác liên kết vùng trong thực hiện hoạt động xúc tiến, xây dựng sản phẩm du lịch chưa được thực hiện, chưa có sự kết nối giữa du lịch biển Sầm Sơn với các địa điểm du lịch khác trong và ngoài Tỉnh để hình thành nên các tour du lịch.

Hạn chế về đầu tư phát triển cơ sở hạ tầng, bảo vệ môi trường sinh thái

Đầu tư cơ sở hạ tầng còn ít so với yêu cầu, phần lớn còn dàn trải và chưa đồng bộ, chưa dứt điểm nên hiệu quả đầu tư chưa cao. Hạ tầng cơ sở vật chất còn lạc hậu, quy mô nhỏ và phân bố không hợp lý, một số tuyến đường nội thị xuống cấp chưa được đầu tư sửa chữa; chưa có hệ thống thoát nước hoàn chỉnh; thiếu các bãi trông giữ xe; chưa có các khu, điểm vui chơi, giải trí, công trình văn hóa phục vụ nhân dân và du khách như: Quảng trường, sân vận động, nhà hát, công viên, chưa có hệ thống nhà vệ sinh công cộng...

Hạn chế về nguồn nhân lực du lịch

Là địa bàn có tiềm năng du lịch rất lớn nhưng nguồn nhân lực du lịch của Sầm Sơn vẫn còn nhiều hạn chế, bất cập, chất lượng lao động nhìn chung vẫn chưa đáp ứng được yêu cầu phát triển du lịch trong xu thế hội nhập và phát triển. Năm 2015, số lao động làm việc trực tiếp trong ngành du lịch là 48.000 lao động, trong đó có 17.136 lao động đã qua đào tạo (chiếm 35,7% tổng số lao động du lịch toàn Thị xã). Nguồn nhân lực mỏng lại phân bố rải khắp các ngành và vị trí công tác. Thiếu cán bộ có kinh nghiệm và kiến thức đầy đủ về phát triển du lịch, lao động trong ngành du lịch và dịch vụ du lịch qua đào tạo còn thấp, trình độ nghiệp vụ và kiến thức ngoại ngữ còn yếu. Văn hóa ứng xử, khả năng phục vụ của nhân lực trong ngành du lịch còn hạn chế...

Hạn chế về văn hóa kinh doanh du lịch

Một vấn đề quan trọng dẫn tới Sầm Sơn mất đi sức hấp dẫn của mình chính là do ở Sầm Sơn chưa hình thành văn hóa du lịch, văn hóa ứng xử, khả năng phục vụ còn hạn chế... Bản thân những

người kinh doanh du lịch và người dân Sầm Sơn chưa có tính chuyên nghiệp trong hoạt động du lịch. Tình trạng chém giá, bắt chẹt khách, chèo kéo, đeo bám, tranh giành khách tại các địa điểm du lịch đã giảm song vẫn còn tồn tại. Những hành vi đó làm cho du khách có cái nhìn thiếu thiện cảm đối với du lịch Sầm Sơn nói riêng và du lịch Thanh Hóa nói chung.

Đề xuất một số khuyến nghị phát triển du lịch ở Sầm Sơn

Thứ nhất, Thị xã cần tăng cường công tác quản lý nhà nước về dịch vụ - du lịch ở tất cả các khâu, các lĩnh vực; đẩy mạnh công tác quy hoạch, quản lý quy hoạch, đầu tư xây dựng; đảm bảo mỹ quan đô thị và vệ sinh môi trường; đảm bảo trật tự thương mại, giá cả, chất lượng hàng hóa, dịch vụ; tiếp tục thực hiện cải cách hành chính, tạo môi trường thông thoáng phát triển mạnh mẽ các loại hình dịch vụ du lịch gắn với bảo vệ môi trường tự nhiên và môi trường xã hội phát triển du lịch bền vững.

Thứ hai, khai thác hiệu quả các loại hình dịch vụ du lịch tắm biển, nghỉ dưỡng, du lịch sinh thái, hội nghị, hội thảo... đồng thời, tăng cường liên kết du lịch trong Tỉnh, trong nước và khu vực; mở các tour du lịch từ Sầm Sơn đi Thành Nhà Hồ, Lam Kinh, Bến En, suối cá Cẩm Lương, khu di tích Hàm Rồng, Sầm Sơn đi các tỉnh và quốc tế... Hình thành tuyến du lịch sông Mã, tuyến phố đi bộ, phố đêm hoặc chợ đêm; làm tốt công tác bảo tồn và khai thác các di tích, danh thắng, lễ hội phục vụ du lịch; phát triển thêm loại hình du lịch làng nghề, du lịch văn hóa, tâm linh...

Thứ ba, tăng cường hoạt động xúc tiến, quảng bá thương hiệu du lịch Sầm Sơn, chú trọng đưa tin, bài, hình ảnh trên các báo, đài Trung ương và các tỉnh; nâng cấp trang thông tin điện tử về du lịch, cẩm nang du lịch Sầm Sơn, nhân rộng mô hình tuyến phố du lịch văn hóa.

Thứ tư, tiếp tục hoàn thiện kết cấu hạ tầng đô thị, đưa vào khai thác sân Golf và khu nghỉ dưỡng quốc tế FLC, khu biệt thự cao cấp Hồng Thắng... thu hút khách cao cấp; bên cạnh đó, tập trung cải tạo, nâng cấp hệ thống cơ sở lưu trú, nhà hàng và các công trình... (xem tiếp trang 86)

Sự biến đổi của lễ hội Khai ấn đền Trần

Từ năm 2000 đến nay, lễ Khai ấn đầu xuân ở đền Trần được UBND Tỉnh; Sở Văn hóa, thể thao và du lịch tỉnh Nam Định chỉ đạo tổ chức. Lúc đầu lễ Khai ấn vốn chỉ diễn ra trong không gian làng Tức Mặc, bó hẹp trong phạm vi dòng họ Trần và chỉ đóng một số ấn để thờ trong các ngôi đền ở khu vực. Vì vậy, số người tham dự cũng ít, các lá ấn được đóng ngay tại buổi lễ và phát cho những người trong làng có nhu cầu mang về nhà như một món lộc đầu xuân để cầu may. Qua thời gian, lễ Khai ấn đền Trần trở thành một lễ hội phát triển cả về quy mô, số lượng và chất lượng, thu hút đông đảo khách thập phương đến tham dự, đồng thời có sự tham gia dự lễ của nhiều quan khách, chính quyền địa phương và đại biểu lãnh đạo các cấp. Các lá ấn được đóng sẵn và đựng trong những chiếc hòm để đáp ứng nhu cầu xin ấn của đông đảo quần chúng về dự lễ. Cùng với phát ấn (đúng ra là bán ấn) còn có cả lá Bùa có nhiều họa tiết có in các câu chữ liên quan đến việc cầu tài lộc, trấn yểm ma quỷ, khiến cho Lễ Khai ấn Đền Trần mất đi ý nghĩa truyền thống.

Bên cạnh đó, khi phục dựng lễ hội Khai ấn thì ý nghĩa của một thủ tục hành chính đã hoàn toàn bị biến mất, thay vào đó, người ta gán cho lễ Khai ấn và lá ấn nhiều điều nhằm làm giá trị của lá ấn "nặng" thêm về nhiều nghĩa. Mặt khác, để tuyên truyền, người ta đã "nâng cấp" ý nghĩa của Ấn và việc khai ấn lên thành việc của triều đình nhà Trần, của lãnh đạo nhà nước đương đại. Do đó, một thông điệp

ngầm về việc Ấn đó mang lại quyền lực, sự may mắn về chức quyền cho người có được Ấn trở thành điều hiển nhiên.

Đêm Khai ấn đền Trần tại Nam Định, có năm nhiệt độ xuống dưới 10 độ C. Tuy nhiên, hàng vạn người vẫn tập trung đợi giờ khai ấn. Đến giờ phát ấn (đêm ngày 14 tháng Giêng), số lượng người xếp hàng tại hai nhà Giải vũ đợi mua Ấn chật như nêm, chen lấn, treo lên nhau để tranh mua ấn. Để khắc phục tình trạng trên, từ năm 2014, Ban Tổ chức lễ hội Khai ấn đền Trần không tổ chức phát ấn cho nhân dân về dự lễ vào đêm ngày 14 tháng Giêng mà Ấn sẽ được phát bắt đầu từ 7 giờ sáng ngày 15 tháng Giêng.

Lễ hội Khai ấn đền Trần có ý nghĩa lịch sử, nhân văn sâu sắc, là dịp để nhân dân tưởng nhớ về một trang sử hào hùng của dân tộc với các võ công, văn trị thời Trần, 3 lần kháng chiến chống xâm lược Nguyên - Mông thắng lợi. Đi dự Lễ Khai ấn đền Trần còn là một cuộc du xuân, hành hương về quê hương nhà Trần xin lộc cầu may để tin tưởng, hy vọng vào thành công trong cuộc sống.

Đó là một nét văn hóa đẹp trong truyền thống và tín ngưỡng của người dân bản địa và các vùng lân cận. Do đó, duy trì, phát huy những giá trị tích cực của lễ hội này là việc nên làm. Bên cạnh đó các cơ quan, ban ngành chức năng và đơn vị tổ chức lễ hội cũng cần có các biện pháp tuyên truyền cho các tầng lớp nhân dân hiểu ý nghĩa thực sự của lễ hội Khai ấn đền Trần, trả lại giá trị nguyên vẹn cho lễ hội Khai ấn. □

DU LỊCH SÂM SƠN: THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP (tiếp trang 83)

...dịch vụ du lịch hiện có; mở rộng, phát triển du lịch về phía Nam, kêu gọi và thu hút đầu tư dự án khu du lịch sinh thái - văn hóa núi Trường Lệ, khu du lịch nghỉ dưỡng cao cấp Nam Sầm Sơn... tạo ra các khu du lịch hiện đại chất lượng cao, sản phẩm du lịch mới, hấp dẫn du khách.

Thứ năm, nâng cao chất lượng nguồn nhân lực du lịch đáp ứng yêu cầu phát triển trước mắt và lâu dài trên cơ sở đa dạng hóa hình thức đào tạo, bồi dưỡng phù hợp với nhu cầu phát triển nguồn nhân lực du lịch của Thị xã. Cần chủ động xây dựng chương trình đào tạo nguồn nhân lực với những kế hoạch cụ thể: Điều tra, phân loại trình độ nghiệp vụ nhân sự, qua đó ưu tiên đào tạo nguồn lực có trình

độ đại học và trên đại học làm lực lượng cán bộ quản lý nòng cốt. Ngoài ra, cần thường xuyên kết hợp với các trường đào tạo nghiệp vụ du lịch trong và ngoài Tỉnh tổ chức bồi dưỡng nghiệp vụ du lịch (về khách sạn, nhà hàng, hướng dẫn viên...) cho các nhân viên phục vụ, đồng thời bồi dưỡng nâng cao nghiệp vụ quản lý cho các cán bộ quản lý.

Thị xã cũng cần lồng ghép việc nâng cao nhận thức của cộng đồng về phát triển du lịch vào các chương trình tuyên truyền, quảng bá du lịch. Phối hợp với các phương tiện thông tin đại chúng đẩy mạnh công tác giáo dục pháp luật, nâng cao dân trí, nâng cao hiểu biết và trình độ văn hóa giao tiếp ứng xử về phát triển du lịch cho cộng đồng dân cư trên địa bàn thị xã. □